

PRÒLEG

Obrir *Cambra sense finestres* és endinsar-se de ple en l'univers complex, ple de laberints, alguns amb paisatges delicats, d'altres tortuosos, de les vides d'unes dones, *Les Senyores de Campoamor*. Vides i identitats marcades des de l'inici per l'infortuni i també per l'esperança.

De manera magnífica en Xavier Lahoz ens aboca a unes històries plenes de diversitats que conviuen entre elles, sovint sense arribar a tocar-se i veure's realment, en unes quotidianitats en les quals fàcilment ens podem sentir reflectides.

L'elegància i la duresa es toquen de la mà des de l'inici. Com un baf quasi imperceptible que sobresurt de la terra i ens embulla els peus al nostre pas, apareix l'olor amarga del maltractament.

A partir de les escenes quotidianes s'albira la transmissió de la nostra cultura, a través dels llaços familiars i de parella sostinguts en l'abús, en el control i en el menysteniment cap a les nenes i les dones. La violència, en totes les seves manifestacions, com a

tret cultural, com una sort de mala herència, d'una herència colpida pel dolor, les amenaces, els cops, els insults i els silencis amarats de la pròpia vida.

Segurament una de les primeres preguntes que ens fem és per què? Per què una mare escup un *beneita* a la seva filla i li talla les ales de ser ella mateixa, fins a soscavar l'autoestima i tornar-la dependent i acomplexada? O es menysprea la criatura fins a trencar-li totes les certeses, un terra sòlid des d'on estirar la seva pròpia vida? Per què la brutalitat de l'abús sexual? Per què la supèrbia, la crueltat i l'abandonament de la parella? El càstig i la culpa, el sotmetiment, d'això en sap molt la nostra cultura i *Les senyores de Campoamor*. I totes somien a marxar, a una altra ciutat, a una altra estança, a una altra vida on trobar, per fi, els amagatalls des d'on albirar i respirar llibertat i poder expandir la seva ànima per poder despullar-se fins a quedar-se nues de la violència suportada.

En Xavier Lahoz retrata de manera precisa la violència de gènere, aquella violència que es dona en el marc de la parella o l'exparella, quan hi ha un vincle emocional, per traïdor i dolorós que sigui, però vincle. Una violència de gènere que té moltes cares, tot i que sovint només ens aturem en la més crua i eloqüent, com és la violència física. Tothom identifica un cop de puny, un ull blau, una costella trencada. Tot i que és més difícil identificar, fins que no tenim els ulls i la consciència entrenades, a veure la violència psicològica, aquella que es refugia sovint

en els silencis esmorteïts, en el control i la gelosia, en la reducció de la dona a un objecte, desproveïda de rumb per ella mateixa. També la violència sexual, que es dona en moltes parelles, aquell consentir perquè calli l'home i em deixi tranquil·la uns dies; consentir sense desig ni plena consciència és, en el fons i en la forma, una violació.

Una cultura i un patró de dolor i de maltractament que, de tant acceptats i naturalitzats, no volem mirar-los directament, volem que continuïn tan invisibles als nostres ulls com són d'invisibles totes les dones que la pateixen.

El més dur és, sens dubte, pensar que en totes aquestes històries hi ha un relat de violència propera, on totes elles han de saber trobar, soles, sempre soles, un camí de salvació i d'esperança, si no és que ens atrevim a mirar-les i construïm una xarxa de cura i sosteniment.

BLANCA MORENO TRIGUERO
Sociòloga experta en igualtat de gènere

L'INICI DE TOT PLEGAT

MENTRE OBSERVAVA AQUELLA PILA d'objectes, escampats per terra en aquell diminut forat que era l'habitació dels mals endreços de casa meva, recordava les paraules de la mare quan era petita. “Paula, tu el que has de fer és el que jo et digui.”

Aquella munió de lletres agrupades amb una certa gràcia, per construir la frase que travessava les meves oïdes i arribava nítida al meu cervell, em posava malalta i em feia esclatar com un castell pirotècnic només de sentir-la. Ella no ho entenia, el seu cap no va arribar a pensar mai que jo podia fer una altra cosa, emprendre un altre camí, i que com més insistís en els seus precís i les seves pors, més arguments m'oferia per poder-lo enfilar.

Estava plantada al portal d'aquella habitació i els llavis es tensaven inconscientment, dibuixant un somriure, encara tendre, com una insinuació, com un presagi del que s'esdevindria. El meu cap només barrinava com fer real aquell somni, que feia tants

anys que duia dins en secret, una idea misteriosa i profunda i que ara volia mostrar. El dibuix el duia dins el cap, sabia perfectament com volia que fos el resultat final i havia de posar-me a treballar.

Vivia en aquell casolot del carrer Campoamor, número 9, del barri d'Horta a Barcelona, que era com viure entre dos mons. Allí dins, la foscor era densa i implacable, fins i tot el fet de respirar es tornava feixuc i, al contrari, a fora la llum envaïa tots els racons, fins i tot els dies de pluja; els espais eren oberts i el cor s'eixamplava.

Han passat molts anys i al mateix temps que la vellesa ha arribat suaument, les arrugues han aparegut al meu rostre; a poc a poc, m'he quedat sola, des que el meu marit va morir. Però recordo, perfectament, l'instant precís en què, per primera vegada, vaig tenir el món entre les meves mans. El moment exacte en què vaig ser conscient que podia sostenir-ne el pes i que disposava de la força necessària per admetre'n el volum.

A causa de l'acceptació d'aquest primer ferment, del reconeixement d'un inici colpidor i excepcional, la meva existència va fer un gir sorprenent; vaig deixar enrere aquell paisatge de secà pla i erm i vaig penetrar en el boscam humit i frondós. Aquest fet tan singular em va proporcionar la felicitat més absoluta. Lluny del menyspreu que m'envoltava i de la pobresa d'estima cap a la meva persona, vaig decidir ser jo mateixa. Desnuar-me dels llaços que m'oprimien per encetar un camí nou i encoratjador.

El pas inicial va ser minúscul, com un parpelleig d'ulls, irrellevant i insignificant. Buidar d'andròmines l'espai que necessitava per dur a terme la meva fantasia, aquella idea instal·lada dins el meu cap des de feia molt i molt de temps; volia construir una clariana dins l'arbreda de les rampoines més inversemblants, amuntegades durant tots els anys que duia vivint en aquell pis. Fer espai, donar aire per respirar; prendre consciència que ho podia fer i que era un lloc únicament meu, íntim i personal. D'ara endavant jo seria la mestressa de la meva vida.

Aquella estança, estreta, sense ventilació, il·luminada tan sols per un flexo, es convertiria, per primer cop, en la meva cambra sense finestres, en la catedral dels meus somnis, la terra inexplorada, pendent de ser inventada. Aquell seria el meu refugi i l'úter que em faria tornar a néixer.

La música, que hauria de sonar sota el cel de l'habitació, restava enquistada en una prestatgeria al meu darrere, amagada, a segon terme, quasi perduda entre les pertinences que apilava com a tresors de la memòria, i seria fonamental per gaudir de les petjades que faria, per la senda que volia estrenar. Una única peça m'acompanyaria en el trànsit creatiu que estava a punt d'iniciar.

Tenia els nervis a flor de pell. Sentia bategar el cor al pit, com si volgués sortir i caminar pel seu compte. Em sentia feble, ignorant per no saber què fer, esporuguida per la por d'encetar un nou itinerari ple de secrets que desconeixia i, en canvi, enamora-

da, plena de confiança en mi mateixa, segura de ser capaç de fer passes trèmules per continuar caminant, fermament convençuda que era el millor camí i l'únic que podia emprendre. A cops, els nervis em traïen, em feien males passades, però ho solucionaria amb empena i determinació. D'ara endavant jo seria la mestressa i la responsable de la meva pròpia existència.

L'evocació de tots els viaranys trepitjats, des que tinc consciència del meu pas per aquesta vida, em sedueix i m'il·lumina la mirada expectant. Tanmateix, un calfred s'estimba coll avall, travessant les espatlles. Quants errors comesos! Quants equívocs en prendre noves direccions! Quantes badades per pensar que les persones a les quals jo estimava, m'estimaven! Malgrat tot, aquests trossos de joncs esberlats d'on vinc m'han ajudat a construir aquesta dona inacabada, que avui regira l'habitació per fer-se un lloc, per arrencar a fer passes vacil·lants, a tentines com un menut quan es posa dempeus per primera vegada, per aconseguir la llibertat.

La mare no ho entenia. La mare volia viure una existència hermètica, sotmesa a la història de la família, reviuire els mateixos fets que la seva mare, que la seva àvia, sense matisos, sense discutir, sense raonar. M'inculcava la seva memòria, els desencerts atàvics, l'abandonament i la reclusió per part dels homes; aquella forma beneïta de reduir-nos a un segon terme, a menystenir-nos. Ella volia que respirés el mateix aire contaminat per segles que havien contingut altres pulmons i que duïen la cremor del ressentiment i l'odi.

En canvi, jo volia volar. Trencar els lligams amb el passat. Em vaig tornar violenta als ulls dels altres quan vaig començar a pensar per mi mateixa i quan prendre decisions era tot un joc nou i estimulants, allò que tan poc agrada als amos del ramat.

—Mira, la beneita, qui es pensa que és? —sentia dir.

Volia prendre partit en un sentit o un altre, amb determinació i gosadia. Jo sola m'apartava del camí per on previsiblement havia de transcórrer, curulla de força i de confiança.

Sí que és veritat que vaig entropessar molts cops i que em vaig equivocar en prendre decisions, però vaig fer l'esforç i la intenció de sortir-me'n, d'aixecar el cap i llançar la mirada al futur, més enllà de la família, de les amistats i del meu marit, que ho volia controlar tot. Vaig prendre la decisió de viure en el meu món, i si aquest no existís, el construiria jo mateixa, amb les meves mans. Per aquest motiu, avui, arrecero totes aquestes foteses, per fer-me un lloc i ser jo mateixa en el meu nou espai; aquest petit llogaret on em vull quedar a viure, lluny de tothom, per sempre més. «D'ara endavant jo seria la mestressa i la responsable de la meva pròpia vida», em repetia. Així, aquest diminut paratge serà, a partir d'ara mateix, el meu barri, el meu poble, la meua ciutat i l'univers on vull habitar. Aquí les regles i les normes les imposito jo. Aquí estimaré com no ho he fet mai i m'estimaran com cap dona mai hagi copsat. Sentir, gaudir, estimar, infinitius que no haig de perdre mai més en la meua parla.

Sento que sense finestres aquest indret no podrà rebre mai el llevant poderós que ho neteja tot, que travessa els finestrals fent voleiar les cortines i aixecant els fulls de diari sobre la taula de la cuina, però, malgrat tot, l'experimento sobre la meva pell, l'intueixo des de lluny i espero la seva arribada, perquè tot canviï, perquè un nou dia porti una nova flaire i una nova llum, perquè aquesta cambra sigui una altra, com la meva existència, un espai on mai més hauré de pensar en els retrets de ningú per tornar a ser una altra persona.

Han passat molts anys, des que de joveneta la mare va començar la seva lluita perquè tornes al tancau, com el bestiar; massa anys, abans no vaig poder adreçar les espatlles, incorporar-me per poder mirar l'horitzó i deixar enrere aquell cos rebregat i exhaust.

Sentia el poc interès d'uns, la ignorància dels altres i el ressentiment de veure'm en un món que exclouïa els diferents, els que no combreguen com tothom, aquells que no opinen igual que la resta, una mena d'hostilitat cap als que surten de la filera per seguir camins nous, per pensar pel seu compte, prenent riscos, i que fins i tot ens duen molts cops a caminar per senders inexistents i imaginats.

M'estranyava la meva figura al mirall, aquella imatge no convencional, amb els ulls brillants de mirada encuriosida, molt oberts, de moviments àgils i desperts. Despentinada. Sí, i què? Em veia esbullada, però estava viva. El vent em desbocava els cabells amb força, mentre corria i saltava i suava. Mai un

cor bategà en un cos tan jove com el meu; mai el perill fou tan plaent i el risc tan seductor. La sang bullia i endolcia les galtes d'excitació o de vergonya, o d'enuig, però mai d'acatament vergonyant o submissió.

I aquell regust en recordar la mare m'encenia. No oblidaria mai l'amargor del seu relat al fons del paladar, intentant empassar-me aquell beuratge pudent amb una sentor repugnant. No em podia creure que ella volia que engolís tot aquell reguitzell de mentides, perpetuades en el temps, pel sol fet que m'ho deia ella. Aquell mal gust àcid ressorgia de dins l'estómac, com un vòmit sufocant, provocat pel rebuig a les seves paraules.

Aquest és el motiu real de voler viure en aquest nou indret, tan allunyada i tan a prop. Aquesta geografia que jo mateixa he ordit amb les meves mans, aquest mapa imaginari que vull descriure amb paciència, i que ara engalano emocionada.

Per primer cop soc mestressa del meu temps, del meu espai i del meu retir voluntari. Una nova vida es presenta al meu davant i no vull desapropitar l'oportunitat de gaudir-ne. D'ara endavant jo seré la mestressa i la responsable de la meva pròpia vida.

© del text: Xavier Lahoz Maronda, 2021
© del pròleg: Blanca Moreno Triguero, 2021
© de la il·lustració de la coberta: Nil Comí Garcia, 2021
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2021
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: novembre de 2021
ISBN: 978-84-1303-320-4
DL: L 748-2021
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.